

**'Once in a lifetime' opdracht voor tekenaar-schilder uit Elkenrade:
Kunstenaar Jo Havenith scheidt in Sittardse Jezuïetenkapel
in klassieke frescotechniek "De stroom des Levens"**

-door Jef Bonten-

ELKENRADE – Tijdens het laatste kwartaal van dit jaar en met een 25 dagen durende uitloop in het nieuwe jaar 2017 realiseert tekenaar-schilder Jo Havenith uit het idyllische gehucht Elkenrade (gemeente Gulpen-Wittem) momenteel een (wat hij nu al beoordeelt als) een levensopdracht. 'Once in a lifetime' komt zo'n vererende taakstelling in de vorm van een grote wandschildering als 'kers op de taart' voorbij, vandaar dat hij rept van 'one of my finest hours'. Het voorzien van de monumentale Jezuïetenkapel namelijk, gelegen in de schootsvelden van Sittard, waar hij vlakbij voor zijn pensionering 35 jaar als docent expressievakken op het Trevianum en Serviam werkzaam was, wordt door Havenith over 6 m bij 4,10 m (een totale oppervlakte van 24,6 m²) voorzien van klassieke fresco's. Een kunstwerk dat haaks op deze tijd met murals en graffiti kunst staat. Havenith geeft aan zijn nieuwe schepping de titel "De Stroom des Levens" mee, waarover later meer.

De klassieke fresco, die Havenith in Sittard à la de Renaissance-grootmeesters Giotto, Cimabue en o.a. Piero della Francesca doet herleven, is in deze Zuidelijke Nederlanden in vergetelheid geraakt, want sinds 1751 niet meer beoefend. De laatste fresco dateert namelijk van 1751 en werd in de St. Gerlachuskerk in Houthem - St. Gerlach door Johann Adam Schopf gerealiseerd. Nu is het de beurt aan de Elkenraadse kunstenaar om historie te schrijven...

UNIEKE FRESCO-TECHNIEK

Havenith legt in zijn mergel-atelier in Elkenrade, gebogen over een aantal schetsontwerpen, uit: "Een fresco is een klassieke muurschildering, waarbij in de 4e fase natuurlijke kleurpigmenten direct op een natte kalklaag worden aangebracht, zodat zij daarmee na snelle en trefzekere schildering en droging één geheel met de muur vormen. Door dit proces ontstaat één weerbestendig, waterafstotend en zeer duurzaam geheel. In de daaraan voorafgaande drie fasen van bijna drie maanden is dan al allereerst een pleisterlaag met mortel van gewassen zand, kalk en marmer-gruis aangebracht, waarin ik telkens als oefening basisvoorstellingen getekend heb om zekerheid op te doen, maar die door de opeenvolging van de andere twee dunnere kalklagen telkens weer worden afgedekt. Om maagdelijk wit gereed zijn voor de laatste fresco-eindbewerking, die ik in 2017 nog voor de boeg heb."

Hij wijst op de unieke schilder-transparantie en de detailrijke helderheid en verfijning, die deze oude techniek hem biedt. Wat dus voor hem na 2,5 maand voorbereidingstijd nog resteert, zijn begin volgend jaar de 35 dagdelen dat hij gedurende in totaal 25 dagen in 35 afgebakende deeloppervlakken van putkalk en marmer-meel snel en trefzeker met natuurlijke pigmenten de voorstellingen aanbrengt.

"Eigenlijk zou ik dat met mijn ogen dicht moeten kunnen, want ik heb -al oefenend tijdens de voorbereidingstijd om zekerheid op te bouwen- de ziel van de creaties in mijn hoofd!"

'DE STROOM DES LEVENS'

Zijn 24,6 m² grote fresco geeft alle fasen van een mensenleven in goede en slechte zin weer. In typerende ovale vorm en met een buiten- en binnengedeelte. Een eeuwigdurende, in een beeldentaal van kobaltblauwe watermerk-nuances gevatte stroom, die in golfbewegingen van langzaam kabbelend naar snel stromend omlaag beweegt. En die met mensfiguren in wisselend warmbruine aardkleuren de sociale, kerkelijke en onderwijsgeschiedenis van Sittard verbeeldt.

Deze levensstroom, weergegeven in een ovale vorm, beeldt allerlei gemoedstoestanden uit van liggende, zittende en staande mensfiguren: symboliserend de liefde, het geboren worden en de geborgenheid via zorg voor de naasten (vluchtelingen), maar ook negatieve krachten (want niets is de mens vreemd!). Negatieve emoties die zich samenbundelen in wanhoop, agressie en dood. Die boodschap draagt Havenith à la Michelangelo uit in trefzekere beeldentaal, ingebed in de lokale historie.

HET LEVEN IN THEMA'S GEVAT

We zien o.a. in de buitenste ovaal van het levensgrote fresco in organisch golvende lijnen beneden de lijdende, hulpbehoevende mens, met in het midden op de basis het markante I.H.S. symbool, het monogram van de Jezuïeten als as van de gehele compositie (het is immers een Jezuïetenkapel!).

Van links naar boven zijn liefde, geboorte, warmte, kinderopvang en onderwijs (in Sittard) uitgebeeld. Met van rechts naar boven aandacht voor zorg, het opkomen voor zwakken, armoede, ontmoeting (ook met andere culturen) en arbeid. De elkaar opvolgende generaties zijn stille getuigen van deze levensstroom. Centraal boven in de buitenste ovaalvorm figureren twee Christusfiguren: de ene is lijdende gestorven Christus, de andere de verrezen Christus, die zelfs boven de ovaalvorm uitsteekt.

In de binnenste ovaal krijgt de christelijke onderwijshistorie van Sittard gestalte: met de om zijn barmhartigheid bewonderde Paus Franciscus I (immers een Argentijnse Jezuïet), ook de stichter van die intellectuele orde, Ignatius van Loyola, maar ook Jacob Kritzraedt die structuur in het Sittardse onderwijs en de bestuursvormen bracht, verder Aloysius, de Dominicanenkerk en met aan de horizon nog de schimmige contouren van het klooster.

'BELANGRIJKE OPDRACHT'

'Hoe belangrijk is deze minstens 5 à 6 maanden in beslag nemende opdracht voor Havenith?' wil ik weten. Zijn antwoord is duidelijk: "Zo belangrijk dat het altijd een stille wens voor mij geweest is om ooit een klassieke fresco te kunnen maken... Vanuit mijn studie in Maastricht (Stadsacademie en Jan van Eijck), mijn verblijf in Toscane (o.a. in Florence), waar ik in de ban van fresco's ben geraakt, werd de voedingsbodem daarvoor al vroeg gelegd. Maar het was puur toeval dat via een oud-collega, die in de Jezuïetenkapel-commissie zat, deze vererende opdracht op mijn pad kwam..."

Bijna iedere week verzorgt Jo Havenith nu voor belangstellende sponsors een lezing over dit monumentale fresco-project. En zijn 'oude' middelbare school Trevianum in Sittard heeft binnen de vakken muziek, levensbeschouwing en expressie zijn fresco-opdracht participierend binnen het reguliere lesprogramma geïntegreerd.

Jo Havenith, tenslotte: "Deze maandenlange afwisseling van het normale werken met olieverf, tekenstift, glas-in-lood en gebrandschilderd werk is voor mij een welkome verademing. En bovendien interessant, omdat deze klassieke, kwalitatief hoogstaande fresco-techniek compleet haaks staat op deze moderne tijd."

Vermoedelijk zal de officiële onthulling van Havenith's fresco-wandschildering in de gerestaureerde Jezuïetenkapel in Sittard in de maand mei plaatsvinden.